

„Романът (*Подъ Игото*) е толкова прѣкрасенъ, художественъ, щото той може да се нарѣче перлъ на българската беллетристика... Произведението на г-на Вазова е художествена илюстрация на епохата отъ послѣднитѣ народни въстания, то е и поезия, до високо съвършенст. ч история на тогавашнитѣ възгледи, понятия, чувства, въодушевления и всичко, което движеше и вълнуваше българина. На подобно произведение трѣбва да се даде най-голяма распространеност, за да има възможност всякой да го чете и да се наслаждава отъ него. Свобод'а (1890).

„Ако усѣща човекъ нѣкакъ, удоволствие, като прѣдставлява на английската публика първий образецъ отъ литературата на единъ народъ, това удоволствие става необикновено и основано върху една сериозна критическа основа, когато тъй прѣдставляваната книга е едно образцово произведение, единъ chef d'œuvre. Не мисля, че ще се оспори отъ нѣкого, какво *Подъ Игото* е единъ първокласенъ романъ изъ повата история. Може да е любопитенъ и интересенъ фактътъ, че тоя романъ е първий прѣдставителъ на българската беллетристика, прѣведенъ въ единъ западенъ языкъ; но книгата заслужва вниманието на английскитѣ читатели не само вслѣдствие на това случайно качество. Въ който и да било языкъ, колкото и да е истритъ, крайната хубост на тоя героически романъ, тъй просто и при все това тъй искусно скроенъ, тъй пъленъ съ идеална прѣлестъ, проникнатъ съ такава чиста и пламенна страсть, тъй чловѣшки и нѣженъ, тъй модеренъ и при все това тъй прякъ и първобитенъ — тая крайна хубостъ би се навѣрно оцѣнила отъ всички читатели съ живо въображение...

Въ *Подъ Игото* Вазовъ е съсрѣдоточилъ въ по-узрѣла форма отъ колкото другадѣ особнитѣ дарби на своя умъ и стилъ. Първото качество, което бие въ очи при прочитанието на тая заблѣжителна книга, е нейната свѣжестъ. Не е мжно да разбере човекъ, че въ оригиналната му форма, това трѣба да бѣде първото гениално съчинение писано въ единъ деистошенъ языкъ. Нито пъкъ е за вѣрване, че Вазовъ, дори и осемдесетъ години да стане и да пише съ ненамалена рѣвностъ и обширностъ, ще може нѣкога да намѣри вече тоя свой пръвъ хубавъ безгриженъ восторгъ. *Подъ Игото* е единъ исторически романъ, писанъ не отъ нѣкой старинарь, измисленъ не отъ нѣкой поетъ изъ неопрѣдѣлени и недостатъчни материали, случайно запазени отъ едно далечно мнѣло, а отъ едно, който е живѣлъ и ратувалъ и страдалъ прѣзъ сценигѣ, които се е наелъ да опише. То прилича като да види човекъ (Old Mortality писанъ отъ Мортънъ, или да намѣри автобиографията на Айванхо^{*)}). То е историята, гледапа прѣзъ единъ силенъ

^{*)} Мортънъ и Айванхо сж. героитѣ на двата Валтеръ Скотови романи: Old Mortality и Айванхо.